

Methotrexaat (MTX)

Maag-, Darm- en Leverziekten

Inhoudsopgave

Klik op het onderwerp om verder te lezen.

Algemeen	1
Werking	1
Gebruik	2
Mogelijke bijverschijnselen	2
Foliumzuur	2
Aanvullende informatie	3
Effect op vruchtbaarheid, zwangerschap en borstvoeding	3
Tot slot	3
Belangrijke telefoonnummers	3

Uw behandelend arts en/of verpleegkundige van het ETZ (Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis) sprak met u over het gebruik van Methotrexaat (MTX). In deze folder krijgt u informatie over de werking en het gebruik van Methotrexaat en wat u moet doen bij bijwerkingen. Deze folder is géén vervanging van de bijsluiter. Heeft u na het lezen van deze folder nog vragen, dan kunt u bij uw behandelend arts of verpleegkundige terecht.

Algemeen

De oorzaak van de ziekte van Crohn en colitis ulcerosa is niet bekend. Elke behandeling met medicijnen is gericht op het onderdrukken van ontstekingsreacties. Dit leidt tot vermindering van klachten en verkleint de kans op complicaties die bij deze ziektes kunnen voorkomen. Medicijnen kunnen de darmontstekingen onderdrukken, maar ze kunnen de ziekte niet definitief genezen. Na het afbouwen van of stoppen met medicijnen kunnen de ontstekingen en daarmee de klachten weer terugkomen.

Werking

Uw behandelend arts schrijft methotrexaat (MTX) voor wanneer eerdere medicijnen niet of onvoldoende hebben geholpen. MTX wordt ingezet als immunosuppressiva: geneesmiddelen die de natuurlijke afweer onderdrukken en zo de ontstekingen in de darm afremmen. Effecten zijn binnen vier tot acht weken merkbaar. Er zijn ook patiënten bij wie de behandeling pas later effect heeft. Bij goed effect wordt MTX langdurig voorgeschreven. MTX kan in combinatie met andere medicijnen worden voorgeschreven.

Methotrexaat werkt in op de vorming van foliumzuur die nodig is voor een normale celdeling. MTX is een medicijn dat door verschillende specialisten gebruikt wordt (onder andere reumatoloog, dermatoloog en kankerspecialisten).

MTX is van oorsprong een cytostaticum: een stof die de groei van cellen remt en snelgroeiende cellen doodt. Cytostatica wordt daarom vooral bij de behandeling van kanker gebruikt. Dat gebeurt al sinds 1948. Omdat gaandeweg is gebleken dat MTX ook op andere ziektes een goed effect had, zoals gewrichts- en darmontstekingen waarbij het immuunsysteem een rol speelt, is MTX ook onderzocht als

medicijn voor de ziekte van Crohn en Colitis Ulcerosa. Het heeft nu een rol in de behandeling van deze ziekte als andere medicijnen niet (meer) voldoende werken. De dosering van MTX is bij de ziekte van Crohn en Colitis Ulcerosa veel lager dan bij de behandeling van kanker, waardoor de bijverschijnselen ook minder zijn, minder vaak voorkomen en milder van aard zijn.

Het kan vier tot acht weken duren of soms zelfs langer voor het effect van MTX merkbaar wordt. Als MTX bij u een gunstig effect heeft, kunt u het jarenlang blijven gebruiken. Als het bij u niet werkt of als u te veel last heeft van bijwerkingen, adviseert de arts of verpleegkundig specialist u om het gebruik van MTX stop te zetten.

Gebruik

MTX wordt bij voorkeur toegediend als injectievloeistof in kant-en-klare spuitjes van eenmaal per week, op dezelfde dag van de week. De injectie wordt onder de huid toegediend (subcutaan). MTX toedienen is een simpele handeling die u uzelf kunt aanleren. Bij eventuele problemen kan uw echtgenoot, levenspartner of de Thuiszorg dit overnemen. Injecteren na de avondmaaltijd vermindert de kans op bijwerkingen.

Uw arts bepaalt de hoeveelheid medicatie per injectie. Omdat MTX invloed heeft op de aanmaak van foliumzuur, moet u zes dagen per week een tablet foliumzuur innemen. De dag waarop u MTX toedient, neemt u geen foliumzuur. Tabletten MTX worden bij de ziekte van Crohn wisselend opgenomen waardoor de werking minder voorspelbaar is. Bewaar MTX zoals op de verpakking vermeld staat.

Mogelijke bijverschijnselen

Het gebruik van MTX kan leiden tot bijverschijnselen die van korte duur zijn of snel verdwijnen na het stoppen met de medicatie. Longontsteking is een zeer zeldzame bijwerking, maar bij verschijnselen als aanhoudende hoest, groen slijm ophoesten, kortademigheid en/of koorts moet u onmiddellijk contact opnemen met uw huisarts. Ook is er een verhoogde kans op infecties door een stoornis in de bloedaanmaak. Hierop zal uw bloed regelmatig worden gecontroleerd. Na de injectie MTX kunt u last krijgen van:

- ontsteking van het mondslijmvlies
- leverfunctiestoornissen (hier merkt u zelf meestal niets van, uw bloed wordt daarop regelmatig gecontroleerd)
- misselijkheid, braken, verminderde eetlust, diarree

Wees tijdens de behandeling met MTX attent op de volgende verschijnselen:

- hoge koorts
- huidafwijkingen
- slechte bloedstolling
- blauwe plekken

Neem contact op met uw behandelend arts als één of meerdere van bovenstaande verschijnselen of andere lichamelijke klachten optreden.

Foliumzuur

Om bijwerkingen als misselijkheid, braken, verminderde eetlust, diarree en ontsteking van het

mondslijmvlies te verminderen, schrijft de arts foliumzuur voor. Foliumzuur is een vitamine (B11) en wordt zes maal per week gebruikt met uitzondering op de dag van de injectie in een dosering van 5 mg. Uw arts kan van dit voorschrift afwijken. Volg daarom altijd het voorschrift van uw arts.

Aanvullende informatie

- Wees zuinig met alcohol. In combinatie met MTX is er een verhoogd risico op leverfunctiestoornissen. Drink daarom maximaal één consumptie alcohol per dag.
- Als uw huisarts of andere specialist het noodzakelijk vindt u met antibiotica te behandelen, moet u hem altijd melden dat u met MTX behandeld wordt. Bepaalde antibiotica kunnen namelijk niet in combinatie met MTX gegeven worden (trimethoprim en co-trimoxazole)
- MTX niet gebruiken naast NSAID's (bijvoorbeeld diclofenac of naproxen).
- MTX niet gebruiken naast probenecide (middel tegen jicht).
- Als u anti-epileptica gebruikt, graag dit doorgeven aan de arts.
- U komt in aanmerking voor de jaarlijkse (gratis) griepvaccinatie vanwege de licht verminderde afweer. U kunt hiervoor terecht bij de huisarts. Helaas beschermt de griepvaccinatie u niet voor alle vormen van griep.
- Vaccinaties met een vaccin die bestaan uit verzwakte levende virussen of bacteriën worden ontraden bij MTX-gebruik. Voorbeelden hiervan zijn gele koorts, TBC-vaccinatie, bof, mazelen, rode hond (BMR) of tyfus.

Effect op vruchtbaarheid, zwangerschap en borstvoeding

MTX kan invloed hebben op de zaad- en eicellen. Bij gebruik van MTX tijdens de zwangerschap bestaat een zeer hoge kans op miskramen en aangeboren afwijkingen. Daarom adviseren we tijdens de behandeling een betrouwbare vorm van anticonceptie te gebruiken en die nog minstens drie maanden na beëindiging van de medicatie voort te zetten. U kunt beter geen borstvoeding geven als u MTX gebruikt, omdat het geneesmiddel ook in de moedermelk komt. Als u een zwangerschap overweegt moet u dit met uw arts of verpleegkundig specialist overleggen en zal MTX gestopt worden.

Tot slot

Als u nog vragen heeft, neem dan contact op met de MDL-arts of de verpleegkundig specialist.

Belangrijke telefoonnummers

ETZ (Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis): (013) 221 00 00

Polikliniek Maag-, Darm- en Leverziekten: (013) 221 02 00

Locatie ETZ Elisabeth
Route 24 en 30

Locatie ETZ TweeSteden
Afdeling Endoscopie:

BUITENGEWOON

Maag-, Darm-, Leverziekten, 43_1191 01-19

Copyright© ETZ
Afdeling Communicatie
Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

